

Naar nieuwe politieke strategie voor ACW?

Toelichting bij raadpleging 'ACW en politiek'

Jan Renders

Naar aanleiding van de evaluatie van de gemeente- en provincieraadsverkiezingen in oktober laatstleden, besliste het algemeen ACW-bestuur een raadpleging te houden over de politieke strategie van de christelijke arbeidersbeweging. Aan de verschillende geledingen van het ACW wordt gevraagd de politieke werking te bespreken, om zo na te gaan welke eventuele bijstellingen nodig zijn. Een beslissing hierover volgt dan op de Raad van 16 juni 2001. Daar zal uitgemaakt worden of voorgestelde bijstellingen binnen de krachtlijnen van het Congres van 1995 mogelijk zijn. Is dat niet het geval, moet besloten worden tot een nieuw Congres.

De politieke strategie van het ACW is in de loop der jaren meermaals ter discussie gesteld en regelmatig aan de maatschappelijke omstandigheden aangepast. In de debatten over de verhouding tussen beweging en politiek was het uitgangspunt steeds de vraag naar de meest effectieve manier om te wegen op de politieke besluitvorming.

Het laatste ACW-Congres dat deze thematiek behandelde, vond plaats in juni 1995. Het was goed voorbereid, door grondige besprekingen in alle geledingen van de christelijke arbeidersbeweging.

De getroffen besluiten hielden een verbreding in van de politieke strategie van het ACW. Ze gaven de mogelijkheid om ook in nieuwe politieke situaties (zoals bijvoorbeeld een legislatuur zonder ACW-erkende mandatarissen in de federale of Vlaamse regering) doeltreffend te kunnen handelen om de programmapunten van de beweging op de beleidsfora te brengen. In de congres teksten werd duidelijk gezegd dat de krachtlijnen:

- toepasselijk zijn op alle politieke niveaus waar het ACW actief hoort te zijn;
- toelaten onze bewegingsdoelstellingen te verwezenlijken in een omgeving van politieke verscheidenheid, zowel binnen als buiten de beweging;
- oog hebben voor de bestaande politieke toestand en mogelijke evoluties;
- van toepassing zijn op korte termijn en ook een politieke strategie op lange termijn mogelijk maken.

Het meest gekende en vertrouwde middel in de politieke werking van de beweging is de samenwerking met ACW-erkende mandataris-

Jan Renders is adjunct-algemeen secretaris ACW.

sen in de CVP. Het Congres van 1995 gaf aan dat deze aanpak in de meeste gevallen operationeel en succesvol blijft. Maar er werd ook gezegd dat deze werkmethode niet langer het enige middel kon zijn om in alle omstandigheden de vooropgestelde doelstellingen te bereiken.

Zoals aangegeven in de slottekst van het Congres, werd sinds 1995 de politieke werking in het ACW regelmatig geanalyseerd en geëvalueerd.

- De ACW-Raad van 13 juni 1996, met ondermeer de goedkeuring van de code voor samenwerking tussen ACW en ACW-erkende mandatarissen.

- De ACW-Raad van 12 december 1998, waarbij zowel de politieke werking als de uitvoering van het ACW-memorandum inzake federaal en Vlaams beleid op de agenda stonden.

- De ACW-Raad van 24 juni 1999, naar aanleiding van de evaluatie van de wetgevende verkiezingen en het tot stand komen van de paars-groene regering. Op deze bijeenkomst werd geen herziening van de congresbesluiten van 1995 bepleit, maar wel een aanpassing van de strategie binnen de goedgekeurde krachtlijnen. Zo werd toen beslist om - naast het verder zetten van het systematisch overleg met de ACW-fractie - ook contacten te organiseren met regeringsleden en voor de opvolging van dossiers ook verbindingskanalen te onderhouden met administratie en kabinetten.

- De ACW-Raad van 26 oktober 2000: er vond een evaluatie plaats van de gemeente- en provincieraadsverkiezingen en er werden enkele kritische bedenkingen geformuleerd over de bewegingswerking, over de evolutie van het partijpolitieke

landschap en over de politieke werking van het ACW.

Zo besliste het ACW-Bestuur een nieuwe Raad samen te roepen op 16 juni 2001. Daar moet beslist worden, op basis van een grondige raadpleging van alle aangesloten geledingen, welke bijsturingen in de politieke werking van het ACW nodig zijn, en of die mogelijk zijn binnen de krachtlijnen van het Congres van 1995. Mocht dit niet het geval zijn, moet beslist worden een nieuw Congres te organiseren. Het Bestuur legde er de nadruk op dat deze raadpleging enkel ernstig kan verlopen als er een grondige evaluatie aan voorafgaat van de huidige werking. Dit veronderstelt tevens een goede toelichting van de congresbesluiten van 1995. Daarom gaan we daar nu nog even dieper op in.

CONGRES VAN 1995

Het Congres van 1995 over 'ACW en politiek' had betrekking op de aanpassing van de politieke strategie aan gewijzigde maatschappelijke omstandigheden, zoals:

- de sterke versnippering van het partijpolitieke landschap;
- de erg uiteenlopende partijpolitieke krachtsverhoudingen van regio tot regio; van het ene tot het andere beleidsniveau (gemeente - provincie - Vlaanderen - België - Europa);
- het wisselend stemgedrag en de afnemende afhankelijkheid aan één politieke strekking;
- het beklemtonen van de autonomie en eigen werkmethoden van zowel politieke partijen als sociale bewegingen.

Een van de uitgangspunten was het sterker benadrukken van de rol van het ACW als sociale beweging. Uiteraard is de christelijke arbeidersbeweging altijd een autonome sociale beweging geweest. Maar het sterk in de

Jan Renders

T.a.v. de politieke strategie was het uitgangspunt steeds de vraag naar de meest effectieve manier om te wegen op de politieke besluitvorming.

”

verf zetten van de partijpolitieke strategie van het ACW om de bewegingsdoelstellingen te bereiken en de exclusieve band met één partij, de CVP, deed zowel binnen als buiten de beweging de indruk ontstaan dat het ACW zijn doelstellingen soms ondergeschikt maakte aan de haalbaarheid ervan door die éne partij. Het ACW werd dan vaak gezien als de politieke arm van de christelijke arbeidersbeweging en opereerde voor sommige uitzichten van de werking omzeggens als een 'partij in de partij'. Hier en daar werd deze indruk nog versterkt doordat plaatselijk met een eigen lijst onder de naam ACW gedongen werd naar de gunst van de kiezer.

Het actualiseringsproces van het ACW, aangevat in het begin van de jaren negentig, beklemtoonde vooral de rol van het ACW als koepelorganisatie en als brede sociale beweging, die namens alle aangesloten organisaties het programma van de hele beweging moest trachten te realiseren, en dit niet alleen via partijpolitieke weg.

Het verbreden van de strategie om op het beleid te wegen, had dus ook te maken met een herprofilering van het ACW als sociale beweging. Dit hield onder meer de noodzaak in om de sociale inbreng van de beweging in de werking duidelijk te expliciteren en niet de politieke opportuniteit of de haalbaarheid van de standpunten centraal te stellen.

Tegelijkertijd werd getracht om het middel, de beleidsbeïnvloeding, te actualiseren. Deze operatie moest verschillende concrete werkvormen openlaten. Plaatselijk zijn de omstandigheden immers zodanig verschillend dat de politieke strategie niet overal dezelfde kan zijn. Het komt er dan op aan, in een erg verscheiden politieke omgeving, het meest gepaste middel te zoeken om het programma te

realiseren.

De politieke werkmethoden worden natuurlijk ook beïnvloed door de evolutie in het partijpolitieke landschap en het denken over de verhouding tussen sociale bewegingen en politieke partijen. Zo wordt ook binnen de beweging het debat over de zogenaamde her-

verkaveling van het politieke landschap met aandacht gevolgd. De buitenwereld kijkt daarbij vaak naar de houding van het ACW zelf, want de christelijke arbeidersbeweging wordt in Vlaanderen vaak beschouwd als een cruciale bondgenoot voor het welslagen van een nieuw, sociaal en democratisch politiek project.

In de congresstekst staat dat "het ACW een actieve rol zal spelen als er nieuwe, duurzame politieke constructies op gang zouden

komen". Over een hergroepering wordt wel veel gesproken en geschreven. Maar door de praktijk zelf worden - voor zover we weten - vooralsnog hiertoe geen concrete initiatieven genomen. CVP, SP en Agalev zijn vooral bezig met eigen profilering en interne aanpassing. Bijna overal wordt gewerkt aan verruiming, herprofilering, vernieuwing. Hamvraag is trouwens welke (nieuwe) breuklijnen bepalend zullen zijn voor een mogelijke hergroepering in grotere gehelen. Ook de christelijke arbeidersbeweging wordt in haar samenstelling geconfronteerd met de zogenaamde nieuwe breuklijnen. Het HIVA-onderzoek "Het draagvlak gefotografeerd" (zie artikel in *De gids op maatschappelijk gebied*, jg. 87, 1996, nr. 11) heeft het onderscheid tussen sociaal-economisch progressief versus sociaal-cultureel conservatief binnen onze beweging goed in kaart gebracht. Het maakt de opdeling van het partijpolitieke landschap in twee stromen niet vanzelfsprekend. Partijpolitieke verschuivingen en een herverkaveling van partijen zul-

Jan Renders

Het ACW heeft aan de optie om via ACW-ers in de CVP actief te zijn, steeds voorwaarden verbonden. Zo moet deze strategie de kansen vergroten om de programmapunten van de christelijke arbeidersbeweging te realiseren.

”

len wellicht vooral door de kiezers zelf beïnvloed worden, eventueel geholpen door een kieswetgeving die een tweedeling van het partijpolitieke landschap in de hand werkt. Zoals bijvoorbeeld de recent gelanceerde piste om burgemeesters rechtstreeks te verkiezen.

Ook in dit zogenaamde herverkavelingsdebat wil het ACW zich profileren als een sociale beweging en niet als een politieke partij. Het ACW wil, om zijn programma te realiseren, wel de samenwerking bevorderen tussen politici die streven naar een open, meer democratische, sociale en solidaire samenleving. Als politieke partijen of fracties uit politieke partijen allianties aangaan of andere vormen van herverkaveling in de hand werken, zal het ACW deze evolutie dan ook van nabij volgen. Het kan dan bijvoorbeeld een bijdrage leveren in de uitbouw van een gezamenlijk sociaal programma. Op basis van die redenering heeft het ACW destijds ook een constructieve bijdrage geleverd aan de werkzaamheden van *Het Sienjaal*.

Een eventuele herschikking van het partijpolitieke landschap zelf zien we als het werk van partijen en politici.

KRACHTLIJNEN VAN 1995

De politieke strategie van het ACW werd in 1995 samengevat in zes krachtlijnen. Ze zijn toepasbaar op alle politieke niveaus waar het ACW actief is. Samen verbreden ze de politieke werkingsmogelijkheden van de beweging. Ze dienen dan ook als een geheel beschouwd. Op elk niveau moet beslist worden welke mogelijkheden van politieke werking, overeenkomstig deze krachtlijnen, gebruikt zullen worden.

Krachtlijn 1: autonome standpunten innemen

Krachtlijn 1 benadrukt dat het ACW via bekendmaking, acties,

informatie, vorming, media...zijn onafhankelijke standpunten wil verwezenlijken. Ze zijn nooit ondergeschikt aan partijpolitieke wenselijkheid of politieke haalbaarheid. De kracht van de sociale beweging als drukkingsgroep wordt benadrukt. Belangrijk hiervoor is natuurlijk de uitbouw van een stevige basiswerking. Want de politieke invloed zal voor een groot deel bepaald worden door de betrokkenheid en de mobilisatiekracht van zoveel mogelijk vrijwilligers.

Krachtlijn 2: samenwerken met andere sociale bewegingen

Het maatschappelijk draagvlak voor het realiseren van een rechtvaardige en sociale samenleving wordt groter als men kan samenwerken met andere sociale bewegingen, verenigingen of organisaties. Meer en meer schakelen ACW en aangesloten organisaties zich in in een netwerk van mensenrechtenorganisaties en sociale bewegingen op het middenveld. Allerhande allianties tussen middenveldorganisaties die het beleid vanuit een sociale invalshoek willen beïnvloeden, worden wellicht belangrijker. Zo werkt het ACW samen met geassocieerde partners (Pax Christi, Welzijnszorg, Familiehulp, Arktos, Centra voor Levensvorming) en zal het samenwerking in verscheidene netwerken (Hand in Hand, Opbouwwerk, Hefboom, Dam tegen Extreem Rechts...) vaker toepassen.

Krachtlijn 3: ACW neemt partijpolitieke initiatieven over partijgrenzen heen

Om de standpunten zo efficiënt mogelijk verwezenlijkt te krijgen, moeten ze ook bekendgemaakt en verdedigd worden in politieke kringen. Als het aangewezen is om bepaalde programmapunten tot stand te brengen, beperkt het ACW zijn politieke contacten niet tot mandatarissen uit één

Jan Renders

De politieke werking van het ACW wordt regelmatig geanalyseerd en geëvalueerd.

”

partij. Het neemt dan politieke initiatieven over partijgrenzen heen. Door zó de samenwerking te bevorderen tussen mandatarissen die standpunten verdedigen die ook de christelijke arbeidersbeweging aantrekt, wil het ACW het politiek draagvlak voor een sociaal beleid op de verschillende niveaus van de politieke besluitvorming verbreden.

Sinds het Congres van 1995 heeft het ACW deze krachtlijn al enkele keren toegepast, voornamelijk om het wetgevend of decretaal werk in de parlementen

te beïnvloeden: zo onder meer tijdens de vorige legislatuur bij de discussies inzake de cultuurdecreten voor het sociaal-cultureel werk. Na het aantreden van de paars-groene regering diende deze werkmethode vooral toegepast om de regering te beïnvloeden.

Als we, als ACW, met politici uit verschillende politieke partijen rond bepaalde programmapunten samenwerken, spreken we niet van een werking met ACW-erkende mandatarissen. Het gaat dan om de beïnvloeding van het partijpolitiek veld via een breder en lossere verband.

Krachtlijn 4: structureel samenwerken met door het ACW erkende mandatarissen

Deze krachtlijn gaat uit van de ervaring dat de concrete dagelijkse opvolging van de politieke besluitvorming doeltreffender is als er een goede vertrouwens- en gestructureerde relatie bestaat met mandatarissen die binnen één beleidspartij actief zijn. Dit houdt de erkenning in van de kracht van vele mensen die zich voornemen in de mate van het mogelijke het sociaal programma van de beweging in de politiek te verdedigen en te realiseren. Het politiek engagement van deze ACW-mandatarissen beperkt zich niet tot een of ander

Jan Renders

Ook de christelijke arbeidersbeweging wordt in haar samenstelling geconfronteerd met de zogenaamde nieuwe breuklijnen. ”

Jan Renders

Op 16 juni zal blijken of er al dan niet een nieuw Congres moet komen. ”

onderdeel van ons programma. Zij onderschrijven het volledig, waardoor hun politiek engagement als het verlengstuk van het sociaal engagement binnen de beweging beschouwd wordt.

Deze mensen worden dan ook systematisch betrokken bij de ACW-werking: in politieke werkvergaderingen, werkgroepen en commissies.

Krachtlijn 5: samenwerken met CVP

De door het ACW erkende mandatarissen oefenen hun opdracht uit binnen de CVP. Er zijn voor deze keuze uiteraard historische en ideologische redenen aan te voeren, maar op het Congres van 1995 werd vooral de efficiëntie van deze optie als argument aangehaald: de vertrouwensrelatie met politici neemt toe als die behoren tot één politieke partij.

Het ACW heeft aan de optie om via ACW-ers in de CVP actief te zijn, steeds voorwaarden verbonden. Zo moet deze strategie de kansen vergroten om de programmapunten van de christelijke arbeidersbeweging te realiseren.

De CVP moet die structurele samenwerking van haar verkozenen met de christelijke arbeidersbeweging natuurlijk ook mogelijk maken. Tot op heden aanvaardt de CVP dat mandatarissen van de partij door het ACW erkend worden als vertrouwensfiguren van de beweging. De partij stemt ermee in dat het ACW systematisch en structureel met CVP-verkozenen samenwerkt, onder meer in politieke werkvergaderingen, politieke comités en allerhande werkgroepen.

Tevens wordt vooropgesteld dat het ACW zich moet inspannen om in de partijorganen van de CVP aanwezig te zijn, zodat de programma-eisen van de beweging kunnen ingebracht worden.

Krachtlijn 6: ACW-besturen beslissen welke mogelijkheden van politieke werking zij overeenkomstig deze krachtlijnen in concrete omstandigheden zullen gebruiken

Deze krachtlijn gaat uit van de idee dat de verschillende situaties inzake politieke machtsverhoudingen op de onderscheiden niveaus verschillende werkingmogelijkheden vergen. Zo is het dus best mogelijk dat een plaatselijk ACW-bestuur beslist om voornamelijk via krachtlijnen 1 en 2 te werken. Een andere afdeling kan ertoe besluiten om op basis van krachtlijnen 1 en 2 ook contacten te hebben met politici over de partijgrenzen heen (krachtlijn 3). In vele gevallen zal het ACW blijven werken met door het ACW erkende mandatarissen binnen de CVP. In dit geval gaat het over een vertrouwensrelatie met de mandatarissen die kunnen uitgenodigd worden op de besturen of op de politieke werkvergaderingen.

WAT HOUDT DE RAADPLEGING IN?

Aan de verbonden en aangesloten organisaties wordt gevraagd de politieke werking van het ACW te bespreken. De krachtlijnen van 1995 vormen daarbij het uitgangspunt. Aan de hand van een vragenschema wordt gevraagd:

- de feitelijke politieke werking op de verschillende niveaus in kaart te brengen;
- de concrete toepassingen ervan te evalueren;
- eventuele bijsturingen te suggereren.

De slot- of kernvragen waarop alleszins een antwoord verwacht wordt, zijn de volgende.

- Welke verbeteringen of wijzigingen wil men aan de politieke strategie van het ACW aanbrenge?
- Zijn die in te passen in de krachtlijnen van het Congres van 1995?

Deze kernvragen kunnen slechts behandeld worden na een grondige evaluatie van de hui-

dige politieke werking. Daarom worden per krachtlijn vragen gesteld die een inventaris en een beoordeling ervan mogelijk maken.

Over de zes krachtlijnen heen moet ook het samenspel gewikt en gewogen worden.

- Welke stimuli of welke remmingen zien we in elk van deze krachtlijnen om onze taak als sociale beweging te kunnen realiseren en zo te wegen op de politieke besluitvorming?
- Zijn alle krachtlijnen even bruikbaar?

- Geven ze voldoende mogelijkheid om het maatschappelijk project van het ACW en zijn deelorganisaties maximaal te verwezenlijken?

- Is onze manier van werken voldoende duidelijk en gekend?

- Welke krachtlijnen vergen verheldering of grotere kenbaarheid of meer ondersteuning?

- Moeten sommige krachtlijnen aan belang winnen? Welke?

VERLOOP VAN DE RAADPLEGING

In de maanden februari, maart en april voeren de ACW-verbonden en -deelorganisaties interne besprekingen aan de hand van het opgestelde vragenschema. Er is ook telkens een documentatiemap bij waarin de werkmethode verduidelijkt worden en die tevens achtergrondinformatie bevat over de evolutie van de politieke partijen, de verhouding tussen sociale bewegingen en politieke partijen, de herverkaveling van het partijpolitieke landschap enz.

Tegen 30 april worden de verslagen van de besprekingen op het algemeen secretariaat verwacht. In de maand mei worden de binnengekomen reacties besproken op het Bestuur en wordt een ontwerpstandpunt aan alle gelegingen overgemaakt. Op de Raad van 16 juni wordt beslist welke bijsturingen in de politieke strategie moeten gebeuren, en of dat kan binnen de congresbesluiten van 1995. Oordeelt de Raad dat dit niet mogelijk is, dan moet – zoals reeds gezegd – besloten worden tot het organiseren van een nieuw Congres.

Jan Renders

In het politieke herverkavelingsdebat wil het ACW zich profileren als een sociale beweging en niet als een politieke partij.

”